

Nr 30.

Ankom till riksdagens kansli den 24 maj 1919 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens m. m. ävensom en i ämnet väckt motion.

Närvarande: herrar Åkerman, Rogberg, greve Spens, Fagerlin, Edward Larson*, J. Carlsson, Lagerkvist*, Lillienau Lindley, Hederstierna, Carlsson i Frosterud*, Rehn, Leo, Carlson i Karlshamn, Svensson i Betingetorp och Johanson i Gäre.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 28 februari 1919 dagtecknad proposition, nr 269, vilken blivit hänvisad till första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här nedan intagna förslag till

- 1) lag med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens; samt
- 2) lag om ändrad lydelse av 25 kap. 5 och 21 §§ strafflagen.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehaft en med anledning av densamma av herr *Tengdahl* inom andra kammaren väckt motion, nr 361, däri motionären hemställt, att riksdagen ville besluta den ändring i den föreslagna lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens, att i 1 § i stället för orden »varom han under anställningstiden erhållit kännedom och som han vet utgöra en arbetsgivarens yrkeshemlighet» insättes orden »som tillgodogöres i arbetsgivarens rörelse och därigenom kommit till den anställdes kännedom och som honom veterligen utgör en yrkeshemlighet för nämnda rörelse».

Motion.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande lagförslag och den av motionären gjorda hemställan, får utskottet hänvisa till

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 9 saml. 1 avd. 27 häft. (Nr 30.) 1

propositionen och motionen, i den mån ej redogörelse därför här nedan lämnas.

Utskottet.

Den föreliggande kungl. propositionen har närmast föranletts av riksdagens skrivelse den 12 april 1918, nr 115, vari riksdagen anhöll, att Kungl. Maj:t täcktes skyndsammast låta utarbета och så vitt möjligt redan vid då pågående riksmöte för riksdagen framlägga förslag till särskild lag mot användande av mutor och bestickning vid ekonomiska uppgörelser ävensom förslag till de ändringar i strafflagens 25 kapitel, som av en sådan lagstiftning kunde föranledas. Utöver vad av riksdagen sålunda ifrågasatts, innehåller det i propositionen innefattade huvudförslaget jämväl bestämmelser mot obehörigt användande eller yppande av yrkeshemligheter samt liknande brott.

De framlagda lagförslagen äro avfattade i nära överensstämmelse med motsvarande delar i ett av patentlagstiftningskommittén den 5 maj 1915 avgivet förslag till lag mot illojal konkurrens m. m., i vilket förslag 16—19 §§ innehålla bestämmelser mot obehörigt användande eller yppande av yrkeshemligheter samt liknande brott, 20—22 §§ stadganden mot bestickning och 23—35 §§ processuella föreskrifter. Nämda grupper av bestämmelser hava ansetts kunna utbrytas ur kommittéförslaget och med hänsyn till det trängande behovet av en lagstiftning i däri behandlade ämnen särskilt för sig göras till föremål för behandling.

Förslaget till lag med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens upptager sålunda stadganden mot missbruk av yrkeshemligheter och mot bestickning samt innefattar i huvudsak bestämmelser mot yrkeshemligheters obehöriga användande eller yppande (1 § första stycket), mot missbruk av ritningar eller andra tekniska förebilder (1 § andra stycket), mot obehörigt förfarande med avseende på yrkeshemlighet eller ritning, varom kännedom vunnits genom ett i strid med 1 eller 2 § gjort meddelande (3 §), mot lämnande, utlovande eller erbjudande av mutor (4 §) samt mottagande eller fordrande av mutor eller mottagande av löfte om mutor (5 §).

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 25 kap. 5 och 21 §§ strafflagen avser allenast att bringa nämnda strafflagsparagrafer i nödig överensstämmelse med huvudförslagets stadganden mot bestickning.

Utskottet finner de framlagda lagförslagen av beskaffenhet att i huvudsak böra läggas till grund för lagstiftning i ämnet. Vid granskning av lagförslagets olika bestämmelser och den i ämnet väckta motionen har utskottet emellertid föranlåtits till nedannämnda ändringsförslag och uttalande.

Lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens.

1 §.

För varje principalens yrkeshemlighet, varom den anställda under tjänstetiden förvärvat kännedom, åtnjutes skydd enligt förevarande paragraf, således icke allenast för sådana yrkeshemligheter, som på grund av tjänsteförhållandet blivit honom anförtrodda eller eljest för honom tillgängliga, utan även för sådana, om vilka han fått kunskap exempelvis genom ett utom tjänsten erhållet meddelande av annan eller genom att förskaffa sig tillträde till en arbetslokal, som han icke ägt att beträda. Har den anställda — yttrar patentlagstiftningskommittén i motiveringen till lagrummet (s. 311) — under tjänstetiden själv gjort en uppfinning, som till följd av överenskommelse eller med hänsyn till de särskilda omständigheter, under vilka den gjorts, måste anses tillkomma principalen, åtnjuter denne jämväl för en sådan uppfinning, om den utgör en yrkeshemlighet, det i föreliggande paragraf stadgade skydd.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift med yttrande över kommitténs förslag anför svenska uppfinnareföreningen, att kommitténs berörda uttalande angående en av en anställd gjord uppfinning kan anses vara uttryck för en uppfattning, som icke överensstämmer med den i vårt land hittills tillämpade och av föreningen alltjämt starkt hävdade principen i fråga om den uppfinnaren tillkommande primära rätten att söka patent. Då sistnämnda rätt enligt gällande patentförordning kan övergå på arbetsgivaren endast genom särskild skriftlig överlåtelse, som vid sökande av patent skall företes, måste kommitténs uttalande anses innebära ett avsteg från gällande rätt. Föreningen är av den uppfattningen, att skyddet för yrkeshemligheter icke bör sträcka sig till sådana hemligheter, vartill den anställda själv är upphovsmannen, vare sig de äro uppfinningar eller icke.

Svenska
uppfinnare-
föreningen.

I anledning av berörda erinran från svenska uppfinnareföreningen anförde departementschefen:

Departement-
schefen.

»Såvitt jag kan finna, har kommittén här icke åsyftat att taga principiell ståndpunkt till spørgsmålet om en anställds rätt till uppfinning, som han gjort under anställningstiden. Kommittén har endast uttalat, att i sådana fall, då en viss uppfinning måste anses tillkomma principalen, denne, om uppfinningen utgör en yrkeshemlighet, därför åtnjuter skydd enligt förevarande paragraf. Huruvida ett dylikt fall är för handen kan utrönas först genom en undersökning av de med avseende på anställningen föreliggande särskilda omständigheter, således genom en utredning av det mellan principalen och den anställda bestående obligato-

riska förhållandet. Att i förslaget införa en bestämmelse i det syfte, som föreningen synes avse, finner jag ej böra ifrågakomma. Ifrågavarande skrivelse har således icke föranlett någon åtgärd.»

Motionen.

Den av motionären i denna paragraf föreslagna omredigering avser att från det lagstadgade skyddet undantaga dels sådana uppfinningar, till vilka den anställde själv är upphovsman, dels andra yrkeshemligheter, varom den anställde oberoende av anställningen erhållit kännedom.

Skydd för
uppfinning,
vartill den
anställda är
upphovsman.

Vidkommande till en början frågan om skydd för uppfinning, vartill den anställde själv är upphovsman, ansluter sig motionären till uppfinnareföreningens framställning samt anför:

«Då man låtit stadgandet i fråga omfatta även sådana yrkeshemligheter, till vilka den anställde själv är upphovsman, har man måst med avseende å sådana yrkeshemligheter i begreppet »arbetsgivarens yrkeshemlighet» inlägga den betydelsen, att arbetsgivaren genom tjänst-avtalet eller på annat sätt skulle hava av upphovsmannen förvärvat dennes rätt. Om nu någon motsvarande fordran icke finnes med avseende å andra yrkeshemligheter, utan det i fråga om dem skall vara nog med en faktisk varje rättsgrund saknande »besittning», så innebär ju detta först och främst en oklarhet i begreppen. Men det är fara värt, att, då den distinktion, som sålunda avses i fråga om yrkeshemligheter, till vilka den anställde är upphovsman, icke kommit till uttryck i lagtexten, även med avseende å sådana yrkeshemligheter det faktiska tillgodogörandet av desamma i tillämpningen skall anses vara tillfyllest. Beträffande sådana yrkeshemligheter, som utgöra patenterbara uppfinningar, är frågan av särskild betydelse, enär man genom att söka patent å en sådan uppfinning givetvis kan sägas i avsikt att bereda sig fördel använda sig av uppfinningen. Då frågan om rätten till patent å av anställda gjorda uppfinningar är synnerligen svårlöst och omtvistad, torde trakasserier kunna uppstå av ett mot de anställda riktat straffhot, som kan omfatta även sökandet av patent å egna uppfinningar. Framhållas må här, att det ur det allmännas synpunkt synes vara förmånligare, att en patenterbar uppfinning blir patenterad, varigenom den i sinom tid kommer hela allmänheten till godo, än att den blir bevarad såsom en enskild arbetsgivares yrkeshemlighet. Givetvis kan en anställd under vissa omständigheter, exempelvis på grund av uttryckligt avtal, vara rättsligen förpliktad att ej använda sig av eller yppa en sin egen uppfinning och om han bryter mot denna sin förpliktelse bliva skadeståndsskyldig. Men att kriminalisera ett sådant avtalsbrott synes ej vara

lämpligt. Man bör åtminstone såtillvida kunna fritt disponera över resultatet av sin egen tankeverksamhet, att man ej därigenom kommer i kollision med någon straffparagraf. Det kan vara fråga om en epokgörande uppfinning, vars yppande har en betydelse, i jämförelse varmed den skada, arbetsgivaren kan lida, måste spela en underordnad roll. En arbetsgivare kan med en hos honom icke anställd uppfinnare hava gjort avtal om en uppfinning, som arbetsgivaren vill använda såsom yrkeshemlighet. För det fall, att den icke anställde uppfinnaren yppar denna uppfinning, ifrågasättes icke något straff. En anställd uppfinnare synes i detta avseende böra hava samma rättsställning.»

Då, på sätt departementschefen anfört, förevarande lagstiftning icke avser att reglera frågan om en anställds rätt till en uppfinning, som han gjort under anställningstiden, samt lagrummets avfattning icke giver anledning till anmärkning i förevarande avseende, anser utskottet motionen i denna del icke böra föranleda någon ändring i Kungl. Maj:ts förslag.

*Utskottets
yttrande.*

Vad angår frågan om skydd för yrkeshemligheter, varom den anstälde oberoende av anställningen erhållit kännedom, har motionären i motiveringen för ändringsförslaget allenast framhållit, att yrkeshemlighet, som oberoende av anställningen kommit till den anställdes kännedom, i fråga om skydd bör likställas med uppfinning, vartill den anstälde är upphovsman.

Skydd för yrkeshemlighet, varom den anstälde oberoende av anställningen erhållit kännedom.

Då det icke torde vara lämpligt att göra paragrafens tillämplighet beroende av en fråga, vars avgörande i bevisningsavseende helt visst skulle möta på stora svårigheter, och då en så betydande inskränkning i lagrummets räckvidd, som i motionen avses, icke synes av förhållandena påkallad, har utskottet icke heller i denna del ansett sig kunna tillstyrka bifall till motionen.

*Utskottets
yttrande.*

4 §.

Den i förevarande paragraf gjorda begränsningen, att bestickning för att bliva straffbar skall hava avseende å avtal om inköp av varor eller utförande av arbete, synes utskottet, även om vederbörlig hänsyn tages till ett försiktigt framgående på ifrågavarande nya lagstiftningsområde, vara större än som är önskligt och av omständigheterna påkallas. Jämväl andra fall av bestickning låta nämligen tänka sig, då det vore uppenbart stötande för rättskänslan, om samhället icke hade medel att ingripa. Sålunda har inom utskottet uppgivits, att ett förfarande, som måste an-

ses vara att hänföra till erbjudande och tagande av mutor, förekommer inom försäkringsbranschen. En försäkringsagent förmår genom mutor en disponent i ett företag att på ett eller annat sätt skaffa det bolag, agenten representerar, företräde framför annat att meddela försäkringar åt företaget eller dylikt. I sådana fall är det icke fråga om avtal vare sig om inköp av varor eller om utförande av arbete, men synes ett dylikt förfarande dock böra inrymmas under lagens bestämmelser. Det torde kunna ifrågasättas, huruvida icke straffbudet mot bestickning borde omfatta överhuvud taget varje affärssuppgörelse. Då utskottet emellertid icke utan föregående utredning ansett sig kunna föreslå en så avsevärd utsträckning, har utskottet stannat vid att förorda ett tillägg i syfte att råda bot på det missförhållande inom försäkringsbranschen, som inom utskottet vitsordats föreligga.

Då de i 5 § upptagna bestämmelserna angående den passiva bestickningen synas böra ansluta sig till dem rörande den aktiva bestickningen i 4 §, har en motsvarande ändring föreslagits i 5 §.

De nu föreslagna ändringarna påkalla viss ändring jämväl uti 8 § i fråga om åtalsrätten.

5 och 8 §§.

Rörande de av utskottet i dessa paragrafer föreslagna ändringar får utskottet hänvisa till vad ovan anförts vid 4 §.

Lagen om ändrad lydelse av 25 kap. 5 och 21 §§ strafflagen.

Mot ifrågavarande lagförslags särskilda bestämmelser har utskottet icke haft något att erinra.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick godkännas, må i anledning av sågda proposition för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

1:o) Lag**med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens.**

Härigenom förordnas som följer:

Om obehörigt användande eller yppande av yrkeshemligheter samt liknande brott.**1 §.**

I näringsverksamhet anställd person, som under den tid, tjänstavtalet är gällande, i avsikt att bereda sig eller annan fördel eller att göra skada, obehörigen använder sig av eller yppar fabrikationssätt, anordning, affärsförhållande eller annat, varom han under samma tid erhållit kännedom och som han vet utgöra en arbetsgivarens yrkeshemlighet, straffes med böter från och med fem till och med tvåtusen kronor eller med fängelse från och med en månad till och med ett år; ersätte ock uppkommen skada.

Lag samma vare, om någon i annat fall, i avsikt varom ovan förmäles, obehörigen använder sig av eller giver annan del av ritning, mönster, modell, schablon eller dylik teknisk förebild, som han för utförande av arbete eller eljest för affärsändamål fått sig anförtrodd.

2 §.

Är gärning, som i 1 § avses, enligt 22 kap. strafflagen att bedöma såsom trolöshet mot huvudman, skall vad i sagda paragraf finnes stadgat ej vinna tillämpning.

3 §.

Om någon i avsikt, som i 1 § omförmäles, obehörigen använder sig av eller giver annan del av yrkeshemlighet eller i paragrafens andra stycke avsedd förebild, varom han vunnit kännedom genom honom lämnat meddelande av den i samma paragraf angivna art, varde, såframt han, då han mottog meddelandet, ägde kännedom om de förhållanden, som gjorde detsamma otillåtet, straffad på sätt i 1 § sägs ävensom förpliktad att gottgöra uppkommen skada.

Om bestickning.**4 §.**

Den, som lämnar, utlovar eller erbjuder gåva eller annan förmån till någon i näringsverksamhet eller eljest vid företag av ekonomisk art eller vid verk, inrättning eller stiftelse anställd

4 §.

Den, som lämnar, utlovar eller erbjuder gåva eller annan förmån till någon i näringsverksamhet eller eljest vid företag av ekonomisk art eller vid verk, inrättning eller stiftelse anställd person

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

person för att därigenom muta denne att vid avtal om inköp av varor eller utförande av arbete för dens räkning, hos vilken han är anställd, åt någon skaffa företråde framför annan eller att underlåta framställa anmärkning i fråga om fullgörande av sådant avtal, straffes med böter från och med fem till och med tvåtusen kronor eller med fängelse från och med en månad till och med ett år; ersätte ock uppkommen skada.

5 §.

I näringsverksamhet eller eljest vid företag av ekonomisk art eller vid verk, inrättning eller stiftelse anställd person, som tager, låter åt sig utlova eller begär gåva eller annan förmån för att därigenom låta muta sig att vid avtal om inköp av varor eller utförande av arbete för dens räkning, hos vilken han är anställd, åt någon skaffa företråde framför annan eller att underlåta framställa anmärkning i fråga om fullgörande av sådant avtal, varde straffad på sätt i 4 § sägs ävensom förpliktad att ersätta uppkommen skada.

Emottagen muta eller dess värde tillfaller kronan.

för att därigenom muta denne att vid avtal om inköp av varor eller utförande av arbete *eller tagande av försäkring* för dens räkning, hos vilken han är anställd, åt någon skaffa företråde framför annan eller att underlåta framställa anmärkning i fråga om fullgörande av sådant avtal, straffes med böter från och med fem till och med tvåtusen kronor eller med fängelse från och med en månad till och med ett år; ersätte ock uppkommen skada.

5 §.

I näringsverksamhet eller eljest vid företag av ekonomisk art eller vid verk, inrättning eller stiftelse anställd person, som tager, låter åt sig utlova eller begär gåva eller annan förmån för att därigenom låta muta sig att vid avtal om inköp av varor eller utförande av arbete *eller tagande av försäkring* för dens räkning, hos vilken han är anställd, åt någon skaffa företråde framför annan eller att underlåta framställa anmärkning i fråga om fullgörande av sådant avtal, varde straffad på sätt i 4 § sägs ävensom förpliktad att ersätta uppkommen skada.

Emottagen muta eller dess värde tillfaller kronan.

6 §.

Vad i 4 och 5 §§ stadgats skall icke äga tillämpning, om gärningen är straffbar enligt 25 kap. strafflagen.

Allmänna bestämmelser.

7 §.

Med näringsverksamhet förstås i denna lag varje huvudsakligen på ekonomisk vinst för dess utövare riktad yrkesmässig verksamhet.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

8 §.

Berättigad att anställa talan enligt denna lag är:

1) i de uti 1 och 3 §§ angivna fall den, vilkens yrkeshemlighet eller förebild obehörigen använts eller röjts; samt

2) i de uti 4 och 5 §§ omförmälda fall varje näringsidkare, som frambringa, tillverkar eller håller till salu varor eller utför arbete av samma eller liknande art som de varor eller det arbete, som skolat inköpas eller utföras, ävensom den anställdes arbetsgivare, där ej gärningen skett med dennes begivande, så ock, utom vad angår skadestånd, varje sammanslutning för främjande av yrkesintressen, så framt näringsidkare, varom ovan sägs, äro företrädade inom sammanslutningen och denna äger att inför domstol kära.

Efter angivelse av den, som enligt vad ovan stadgas äger anställa talan, må ock allmän åklagare väcka påstående om straff för brott, varom i denna lag förmäles.

8 §.

Berättigad att anställa talan enligt denna lag är:

1) i de uti 1 och 3 §§ angivna fall den, vilkens yrkeshemlighet eller förebild obehörigen använts eller röjts; samt

2) i de uti 4 och 5 §§ omförmälda fall varje näringsidkare, som frambringa, tillverkar eller håller till salu varor eller utför arbete av samma eller liknande art som de varor eller det arbete, som skolat inköpas eller utföras, eller meddelar försäkring av samma slag som den försäkring, vilken skolat tagas, ävensom den anställdes arbetsgivare, där ej gärningen skett med dennes begivande, så ock, utom vad angår skadestånd, varje sammanslutning för främjande av yrkesintressen, såframt näringsidkare, varom ovan sägs, äro företrädade inom sammanslutningen och denna äger att inför domstol kära.

Efter angivelse av den, som enligt vad ovan stadgas äger anställa talan, må ock allmän åklagare väcka påstående om straff för brott, varom i denna lag förmäles.

9 §.

Då vid domstol förekommer mål om obehörigt användande eller yppande av yrkeshemlighet eller om missbrukande av förebild, som i 1 § andra stycket avses, må på begäran av den, vilkens rätt förmenas hava blivit genom den åtalade handlingen kränkt, domstolen, därest målets offentliga handläggning prövas kunna för honom medföra ytterligare skada i samma hänseende, förordna, att målet skall handläggas inom stängda dörrar.

10 §.

Var, som vill fordra skadestånd enligt denna lag, skall inom två år från den dag, då skadan timade, anhängiggöra sin talan hos domstol. Försummas det, have han förlorat sin talan.

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 9 saml. 1 avd. 27 häft. (Nr 30.) 2

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

11 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skall förvandling ske efter allmänna strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1920.

2:o) L a g

om ändrad lydelse av 25 kap. 5 och 21 §§ strafflagen.

Härigenom förordnas, att 25 kap. 5 och 21 §§ strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

5 §.

Har ämbetsman tagit, låtit åt sig utlova eller begärt muta, för att i ämbetet orätt främja; varde, ändå att ingen skada skedde, avsatt och förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller ock dömd till mistning av ämbete på viss tid; och skall, där till avsättning dömes, den skyldige, om brottet det förtjänar, dessutom straffas med fängelse.

Den, som till ämbetsman lämnar, utlovar eller erbjuder sådan muta, dömes till böter eller fängelse.

Tager eller betingar sig ämbetsman eljest för sin ämbetsåtgärd någon belöning eller sportel, därtill han ej berättigad är; straffes med mistning av ämbete på viss tid eller böter: äro omständigheterna synnerligen försvårande; må till avsättning dömas.

21 §.

Böter, som efter 5 § 3 mom., 6, 10, 14, 16 eller 17 § ådömas, må sättas högst till beloppet för ett år av den lön och övriga inkomst, som åtfölja det ämbete, vari den skyldige sig förbrutit. Är ej med det ämbete viss lön eller annan inkomst förenad; vare bot högst ett tusen riksdaler.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1920.

2) att herr Tengdahls motion må anses besvarad genom vad utskottet under 1) hemställt.

Stockholm den 22 maj 1919.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.
